

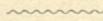
Stenografični zapisnik

tretje seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 5. decembra l. 1885.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina. — Vladni zastopnik: Deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Missia.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika o II. deželno-zborni seji dné 2. decembra l. 1885.
2. Naznanila deželno-zbornega predsedstva.
3. Priloga 22. — Poročilo deželnega odbora z računskim sklepom deželnega zaklada za l. 1884.
4. Priloga 24. — Poročilo deželnega odbora z načrtom postave občinskega reda in občinskega volilnega reda za deželno glavno mesto Ljubljansko.
5. Utemeljevanje nasveta gospoda poslanca Kluna gledé spremembe §§. 13. in 15. deželne postave dné 29. maja 1884., št. 10., zadevajoč deželni volilni red.
6. Ustno poročilo upravnega odseka o volitvi: a) enega poslanca iz volilnega okraja mesta Idrije, in b) enega poslanca kmetiskih občin volilnega okraja Kočevje - Ribnica - Velike Lašice (k prilogi 19.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka o duhovni službi v prisilni delalnici in o dotičnih stroških (k prilogi 12.).
8. Ustna poročila finančnega odseka:
 - a) o prošnji strokovne šole za lesorezlanje v Kočevji za podporo;
 - b) o prošnji Jovane Mašek, da bi še za naprej dobivala miloščino;
 - c) o prošnji Jarneja Pečnika gledé podpore za rimska izkopavanja;
 - d) o prošnji podpornega društva slovenskih vseučiliščnikov v Gradci za podporo;
 - e) o prošnji gimnazijskega vodstva v Kočevji za podporo ubogim dijakom;

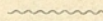
Stenographischer Bericht

der dritten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 5. Dezember 1885.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr v. Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Missia.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der II. Landtags-Sitzung vom 2. Dezember 1885.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 22. — Bericht des Landesauschusses mit dem Rechnungsabchlusse des Landesfondes pro 1884.
4. Beilage 24. — Bericht des Landesauschusses mit dem Gesetzentwürfe einer Gemeinde-Ordnung und Gemeinde-Wahlordnung für die Landeshauptstadt Laibach.
5. Begründung des Gesetzantrages des Herrn Abgeordneten Klun wegen Änderung der §§. 13 und 15 des Landesgesetzes vom 29. Mai 1884, Nr. 10, betreffend die Landtags-Wahlordnung.
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über die Wahl: a) eines Abgeordneten aus dem Wahlbezirke der Stadt Idria, und b) eines Abgeordneten der Landgemeinden des Wahlbezirkes Gottschee-Keifnitz-Großlaßitz (zur Beilage 19).
7. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses, betreffend den Seel-forgedienst im Zwangsarbeits-hause und die Kostenbestreitung für denselben (zur Beilage 12).
8. Mündliche Berichte des Finanzauschusses:
 - a) über die Petition der Fachschule für Holzindustrie in Gottschee um Subvention;
 - b) über die Petition der Johanna Mašek um Bewilligung zum Fortbezuge ihrer Gnadengabe;
 - c) über die Petition des Bartlmä Pečnik um Subvention für römische Nachgrabungen;
 - d) über die Petition des Unterstützungsvereines der slovenischen Universitäts-Hörer in Graz um Subvention;
 - e) über die Petition der Gymnasialdirection in Gottschee um Unterstützung für dürftige Schüler;

- f) o prošnji Ivana Bobek-a, učenca zdravništva v Gradci, za podporo;
 - g) o prošnji podpornega društva modroslovcev na Dunaji za podporo;
 - h) o prošnji „Glasbene Matice“ v Ljubljani za podporo;
 - i) o prošnji slovenskega dramatičnega društva v Ljubljani za podporo;
 - k) o prošnji občine Struge gledé podpore za prezidanje farovža.
9. Ustno poročilo gospodarskega odseka o §. 3., marg. št. 5., gledé uravnavanja hudournikov Šica in Dobrovka.

Obseg: Glej dnevni red razun točke 9., interpelacija gospoda poslanca barona Apfaltrern-a in tovarišev, in samostalna predloga gospoda poslanca Šuklje-ta in tovarišev, zadevajoča uravnavo spodnje Krke in revizijo volilnega reda za deželni zbor kranjski.

Seja se začne ob 15. minuti čez 10. uro.

- f) über die Petition des Mediciners Johann Bobek in Graz um Unterstützung;
 - g) über das Subventionsgesuch des juridischen Unterstützungsvereines in Wien;
 - h) über die Petition der „Glasbena Matice“ in Laibach um Subvention;
 - i) über die Petition des slovenischen dramatischen Vereines in Laibach um Subvention;
 - k) über die Petition der Gemeinde Struge um Subvention für den Pfarrhof-Umbau.
9. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über §. 3, Marg. Nr. 5, betreffend Regulirung der Wildbäche Šica und Dobrovka.

Inhalt: Siehe Tagesordnung mit Ausnahme des Punktes 9, Interpellation des Herrn Abgeordneten Baron Apfaltrern und Genossen und die selbstständigen Anträge des Herrn Abgeordneten Šuklje und Genossen, betreffend die Regulirung des Gurkflusses und die Revision der Landtags-Wahlordnung für Krain.

Beginn der Sitzung 10 Uhr 15 Minuten.

Landeshauptmann :

Ich constatire die Beschlußfähigkeit des hohen Hauses und eröffne die Sitzung.

1. Branje zapisnika o 2. deželno-zborni seji dne 2. decembra l. 1885.**1. Vesung des Protokollses der 2. Landtags-sitzung vom 2. Dezember 1885.****Landeshauptmann :**

Ich bitte den Herrn Schriftführer das Protokoll der letzten Sitzung vorzulesen.

(Zapisnikar prebere zapisnik druge seje v nemškem jeziku — Der Schriftführer verliest das Protokoll der zweiten Sitzung in deutscher Sprache.)

Landeshauptmann :

Wünscht Jemand der Herren eine Berichtigung des vernommenen Protokollses?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, erkläre ich das Protokoll für genehmigt.

Izročile so se sledeče peticije :

2. Naznanila deželno-zbornega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.**

Herr Deschmann überreicht die Petition des Vereines zur Unterstützung dürftiger und würdiger Hörer an der k. k. Bergakademie in Leoben um eine Subvention. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Pakiž izroča prošnjo okrajno-cestnega odbora Velikolaškega za odpisanje deželnemu zakladu dolžnega zneska 315 gld. 60 kr. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Obreza izroča prošnjo okrajno-cestnega odbora v Il. Bistrici za denarno podporo za odpravo klanca „Globovnik“. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Herr Klun überreicht die Petition des Mathias Šiti, gewesenen Schullehrers, derzeit in St. Michael bei Seifenberg, um eine Gnadenpension. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Jaz izročam prošnjo Miroslava Drenik-a v Ljubljani da sme od l. 1886. naprej kot izprašan pomočni uradnik pri deželnemu knjigovodstvu službovati, ter da se mu normalna starost pregleda. (Izročil se peticijskemu odseku — Wird dem Petitionsausschusse zugewiesen.)

Gospod Klun izroča prošnjo Jakoba Medic-a, grobokopa v Ljubljani, za povekšanje letne odškod-

nine 180 gld. za pokopavanje v bolnici umrlih ubozih bolnikov. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod dr. Dolenc izroča prošnjo soseske Senabor za podporo za uredbo vodotoka „Bela“. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Pfeifer izroča prošnjo občine Kot za uvrstitev ceste od Krke do Vinice mej deželne ceste. (Izročil se gospodarskemu odseku — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Gospod Pfeifer izroča prošnjo Jarneja Pirnat-a, učitelja v Prečini, za 2. in 3. starostno doklado. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod dr. Sterbenec izroča prošnjo Vincencijevega društva v Ljubljani za podporo. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod dr. Vošnjak izroča prošnjo učiteljev v Postojnskem okraji za povekšanje dohodkov. (Izročil se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Prejel sem samostalni predlog gosp. poslanca profesorja Šukljeta in tovarišev. Prosim g. tajnika, da ga prebere :

(Tajnik Pfeifer bere — Sekretär Pfeifer liest:)

Predlog poslanca prof. Šuklje-ta in tovarišev o uravnavi spodnje Krke.

„Slavni deželni zbor naj sklene: visoka vlada se naprosi, po državnih tehnikih takoj preiskati vprašanje uravnave spodnje Krke ter potrebno ukreniti, da se zabranijo vedne povodnji ob dolenjem teku te reke.“

V Ljubljani, 5. decembra 1885.

Prof. Fr. Šuklje.

Dr. Dolenc.

Obreza.

Dr. Samec.

M. Lavrenčič.

P. Pakiž.

Hren.

Kersnik.

Deželni glavar :

Utemeljevanje tega predloga postavil bom na dnevni red prihodnje seje.

Dobil sem še drugi samostalni predlog od gospoda profesorja Šukljeta.

Prosim gosp. tajnika, da ga prebere.

(Tajnik Pfeifer bere — Sekretär Pfeifer liest:)

Predlog poslanca prof. Šuklje-ta in tovarišev o reviziji volilnega reda.

„Slavni deželni zbor naj sklene: naroča se deželnemu odboru, da pregleda volilni red kranjskega deželnega zbora ter do prihodnjega zasedanja priredi načrt novega volilnega zakona.“

V Ljubljani, 2. decembra 1885.

Prof. Šuklje.
Jan. Kersnik.
Dr. Papež.
M. Lavrenčič.
P. Pakiž.
Mohar.
Dr. Dolenc.
Obreza.
Oton Detela.
Hren.

Deželni glavar:

Tudi s tem predlogom se bode ravnalo po opravljenem redu.

Weiters ist mir eine Interpellation vom Herrn Abgeordneten Baron Apfaltrern und Genossen überreicht worden. Ich bitte den Herrn Sekretär dieselbe zu verlesen.

(Tajnik Pfeifer bere — Sekretär Pfeifer liest:)

Interpellation.

In der Sitzung des Landtages vom 25. Sept. 1883 wurde die hohe Regierung darüber interpellirt, aus welchen Gründen die Kundmachung des von Sr. Majestät am 13. Juni 1882 sanctionirten Landesgesetzes betreffend die Ablösung der auf Realitäten haftenden Geldgigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, Pfarren und deren Organe bis dahin nicht erfolgt sei, trotzdem das Reichsgesetz über die Stempel- und Gebührenfreiheit für die betreffenden Ablösungsacte, an dessen Erscheinen das Inzesttreten des Landesgesetzes geknüpft war, bereits am 3. März 1883 unter Zahl 33 im Reichsgesetzblatte publicirt worden war. Zugleich wurde der dringende Wunsch ausgesprochen, daß diese Kundmachung nicht länger verzögert werden möge.

In der sofortigen, in derselben Landtagssitzung erfolgten Beantwortung dieser Interpellation anerkannte der Herr Landespräsident die volle Berechtigung der zum Ausdruck gebrachten Wünsche und er theilte mit, daß die Durchführungsinstruction in der Arbeit sei und daß er, obwohl diese Ausarbeitung mit Rücksicht auf die hierländischen Verhältnisse mit einigen Schwierigkeiten verbunden sei, dem Wunsche der Interpellation in der allernächsten Zeit zu entsprechen bestrebt sein werde.

Seit dieser Zeit sind nun wieder mehr als zwei Jahre verfloßen und daß vor 3 1/2 Jahren von Sr. Majestät sanctionirte Gesetz ist auch heute noch nicht kundgemacht.

Diese Verzögerung und die Suspendirung eines sanctionirten Gesetzes, dessen Kundmachung als dringend nothwendig anerkannt und schon vor 2 Jahren für die allernächste Zeit in bestimmte Aussicht gestellt worden ist, muß umsomehr befremden, als die Thatfache feststeht, daß das hohe Landespräsidium bei der Ausarbeitung minder dringlicher und seinem amtlichen Wirkungskreise nicht directer zufallender Gesetzentwürfe, wie z. B. der heute auf der Tagesordnung gestellten Gemeindeordnung und Gemeindevahlordnung für Laibach, so wie einer unlängst in Circulation gesetzten neuen Gemeindeordnung und Gemeindevahlordnung für Krain in der umfassendsten und maßgebendsten Weise mitzuwirken in der Lage war, und daher wohl kaum zu der

seiner ausschließlichen Competenz und Ingerenz zugewiesenen Ausarbeitung der Durchführungsinstruction für das in Frage stehende sanctionirte Landesgesetz nicht auch Zeit gefunden haben sollte.

Angeichts dieser Lage erlauben sich die Befertigten an den Herrn Landespräsidenten die wiederholte und dringende Anfrage zu stellen, ob und welche Gründe die Kundmachung des Landesgesetzes vom 13. Juni 1882 noch immer verzögern und wann den berechtigten Wünschen in dieser Beziehung endlich entsprochen werden wird?

Laibach, am 5. Dezember 1885.

Otto Br. Apfaltrern,
Schwegel.

Frh. v. Tauscher.

Dr. Ludwig Ritter von Gutmannsthal-Benvenuti.
Anersperg.

Dr. Gustav Mauer.

Br. Lichtenberg.

Deschmann.

Faber.

Landespräsident Baron Winkler:

Ich bitte ums Wort! Ich werde mich beehren, die soeben an mich gerichtete Interpellation sofort zu beantworten. Die Publicirung des in Rede stehenden Gesetzes hängt von der Ausarbeitung der betreffenden Durchführungsinstruction ab. Es ist mir zum Vorwurfe gemacht worden, daß ich mit anderen minder wichtigen Angelegenheiten in der Zwischenzeit mich zu beschäftigen für gut befunden, hingegen dem gedachten Gesetze und der Durchführungsinstruction zu demselben keine Aufmerksamkeit zugewendet habe. Ich muß dem widersprechen. Die Landesregierung hat sich mit der Angelegenheit vor nahezu zwei Jahren beschäftigt und hat auch die Durchführungsinstruction entworfen. Nun ist es nicht richtig, daß die Publicirung einer solchen ausschließlich in die Competenz des Landespräsidenten gehöre. Eine derartige Durchführungsinstruction, welche in das Ressort verschiedener Ministerien eingreift, hängt von der Zustimmung eben dieser Ministerien ab. Nun befindet sich die Durchführungsinstruction, wie gesagt, seit längerer Zeit beim hohen Ministerium, aber sie ist bis jetzt noch nicht genehmigt und zurückgestellt worden, damit ich sie gleichzeitig mit dem Gesetze hätte publiciren können.

Übrigens glaube ich, daß mit der Verzögerung der Publicirung der Sache selbst kein wesentlicher Nachtheil zugefügt wurde. Ich bitte zu erwägen, was unsere Bezirkshauptmannschaften alles für Geschäfte zu besorgen haben, Geschäfte, von welchen man, als die ersteren im Jahre 1867 organisirt wurden, großen Theils gar keine Ahnung hatte. Die neuere Gesetzgebung hat nämlich viele neue Geschäfte zu Tage gefördert, welche den Bezirkshauptmannschaften zur Behandlung zugewiesen worden sind und deren Thätigkeit in einer Weise in Anspruch nehmen, daß es ihnen mit anderen außerordentlichen Geschäften sich abzugeben kaum möglich ist. In die Zeit seit 1867 fallen z. B. alle Schulangelegenheiten, welche früher in die Competenz der kirchlichen Behörden gehörten und nun seit dem Jahre 1870 in erster Instanz in die Competenz der Bezirkshauptmannschaften gehören. Dies ist eine Agende von

größtem Umfange. Vom Militär-Taggeseze will ich gar nicht reden. Ferner ist es die Grundsteuer-Regulierung, die kaum abgeschlossen worden ist, kurz die Bezirkshauptmannschaften sind in einer Weise in Anspruch genommen, daß von ihnen eine sofortige Durchführung von Gesetzen, wie das in Rede stehende, nicht verlangt werden könnte, zumal inzwischen auch andere höchst wichtige Gesetze die Allerhöchste Sanction erhalten haben, unter diesen das Gesetz über die Aufhebung der Pfarrarmen-Institute, welches sich eben in der Durchführung befindet und wie ich Ihnen, meine Herren, versichern kann, den Bezirkshauptmannschaften einen bedeutenden Zuwachs an Geschäften gebracht hat, so daß es wirklich für dieselben physisch unmöglich gewesen wäre, die Geschäftslast zu bewältigen, wenn sie auch das sogenannte Collectur-Gesetz hätten durchführen sollen.

Seit dem Jahre 1867 hat sich die Geschäftslast der Bezirkshauptmannschaften mehr als verdoppelt, ohne daß sie deshalb an Kräften irgend einen Zuwachs erhalten hätten. Ich zweifle nicht, daß die Durchführungs-Instruction zum Collectur-Gesetze in Valde vom Ministerium an mich gelangen werde. Sie wird dann mit dem Gesetze selbst kundgemacht werden, und mit Eifer werden die Bezirkshauptmannschaften an die Durchführung des Gesetzes gehen, wengleich sich bisher vielleicht ein dringendes Bedürfnis der Durchführung nicht gezeigt hat; wenigstens sind mir Wünsche in dieser Beziehung von Seite der Gemeinden in keiner Weise bekannt geworden. Aber wie dem auch sei, wenn die Durchführungs-Instruction vom hohen Ministerium zurückgelangt sein wird, so wird auch dieses Gesetz von den politischen Behörden zur Durchführung gebracht werden.

3. Priloga 22. — **Poročilo deželnega odbora z računskim sklepom deželnega zaklada za l. 1884.**

3. Beilage 22. — **Bericht des Landesauschusses mit dem Rechnungsabschlusse des Landesfondes pro 1884.**

(Izročča se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 24. — **Poročilo deželnega odbora z načrtom postave občinskega reda in občinskega volilnega reda za deželno glavno mesto Ljubljansko.**

4. Beilage 24. — **Bericht des Landesauschusses mit dem Gesetzentwurfe einer Gemeindeordnung und Gemeinde-Wahlordnung für die Landeshauptstadt Laibach.**

Deželni glavar:

Predlagam, da se ta priloga izroči upravnemu odseku. (Sprejeto — Angenommen.)

Pri tej priliki usojam si omenjati, da se bode slovenski tekst, ker še ni prišel iz tiskarne, pozneje razdelil gospodom poslancem.

5. **Utemeljevanje nasveta gospoda poslanca Kluna gledé spremembe §§. 13. in 15. deželne postave dné 29. maja 1884., št. 10., zadevajoč deželni volilni red.**

5. **Begründung des Gesetzesantrages des Herrn Abgeordneten Klun wegen Änderung der §§. 13 und 15 des Landesgesetzes vom 29. Mai 1884, Nr. 10, betreffend die Landtags-Wahlordnung.**

Poslanec Klun:

Slavni zbor!

V zadnji seji izročil sem slavnemu deželnemu zboru samostalni predlog, da naj se spremenita §§. 13. in 15. zdanjega volilnega reda za deželni zbor kranjski. Danes hočem v kratkem povedati uzroke, zakaj sem ga storil, ker vendar vsakdo vé, da komaj poldrugo leto obstoji ta postava.

Najprej sem hotel rešiti slavnemu ministerstvu oziroma njegovemu zastopniku gospodu sekcijškemu načelniku Kubinu dano besedo. Spominjali se bode, gospoda moja, da se je bilo Najvišje potrjenje od nas pred dvema letoma sklenjene premembe volilnega reda pri ministerstvu dolgo zavleklo, in ko smo državni poslanci popraševali po uzrokih in zaprekah, odgovoril nam je ministerstva predsednik, da naj idemo k sekcijškemu načelniku baronu Kubinu, kateri nam bode povedal svoje pomislike in uzroke, zakaj da vlada ni mogla predložiti te postave v Najvišje potrjenje. Šel sem tedaj z gospodom dr. Vošnjakom h gospodu baronu Kubinu, kateri je poklical referenta in od naju zahteval marsikako pojasnilo, katero sva njemu tudi dala po svoji moči in vednosti. Najhuje spodtikala se je vlada nad §§. 13. in 15. od nas sklenjenega volilnega reda, češ, da se je deželni zbor kar naravnost postavil v nasprotje z državnim volilnim redom in da vlada ne more take omejitve volilne pravice priporočati v potrjenje. Ko sva dr. Vošnjak in jaz omenila, da smo to največ sprejeli zavolj tega, ker je to stališče v odseku volilne reforme zagovarjala vlada Kranjska in sva prosila, da naj s tolikim trudom sprejete in dovršene volilne postave ne vržejo v koš, rekel nama je, da bode vlada sicer predložila to premembo volilnega reda v potrjenje, ali da mora naša prva skrb biti, prej ko bode mogoče, odpraviti nasprotje, katero se nahaja v tej postavi v primeri z volilnim redom za državni zbor. Z gospodom dr. Vošnjakom odgovorila sva, da hočeva po svoji moči za to skrbeti in to je uzrok mojega prej omenjenega samostalnega predloga.

Pa to ni edini uzrok; imam še mnogo družih važnejih razlogov, da prej ko mogoče naznanjene za držke odpravimo. Dobro se spominjate, da smo o raznih prilikah čuli pritožbe o različnem razlaganju

volilne postave. Ali take različnosti kakor zdaj, v tem razlaganji volilnega reda ni bilo nikdar poprej, tudi takrat ne, ko je bila na krmilu nam najbolj neprijazna in protivna vlada. Nekateri okrajni glavarji n. pr. so v volilni imenik sprejemali ljudske učitelje, drugi pa ne, dasiravno natanko določuje §. 1., točka 2., *lit. f.*, občinskega volilnega reda, da imajo volilno pravico samo višji učitelji in načelniki ljudskih učilnic. Pri čudni praksi dotičnih okrajnih glavarjev prišla je toraj prečudna prikazen na dan, da so pri volitvah v državni zbor take volilce v imenik postavili, kateri nimajo pravice voliti niti v občinski zastop in niti v deželni zbor. In glavno načelo volilne pravice je vendar to, da kdor nima volilne pravice za občino, je tudi nima ne za deželni in ne za državni zbor.

Zopet nekateri okrajni glavarji so v ravno istem času, ko so drugi z mesti in trgi v eno politično občino združene vasi iz volilnih imenikov izpuščali in ko je tudi slavno deželno predsedstvo n. pr. zavrglo pritožbo nekega posestnika iz Zaprec, ki so takorekoč del Kamniškega mesta, da ni smel voliti z mestom, zopet nekateri okrajni glavarji, pravim, so posestnike daleč oddaljenih vasi vpisovali v volilne imenike mestne skupine, dasiravno dotične vasi, kakor se vsakdo lahko prepriča, nikdar niso volile za naš deželni zbor z dotičnim mestom, in dasi postava naravnost pravi, da take vasi tudi nimajo pravice voliti z mestom ali trgom za državni zbor. Naš deželni zbor je, če se ne motim, uže l. 1863. obravnaval razmere med takimi vasi in mesti ter trgi in takrat celo zavrgel neko volitev, ker je neka vas volila s trgom. Tudi deželna vlada in ministerstvo samo je tedaj razsodilo, da se take vasi ne smejo prištevati k mestom in trgom, in vendar vse to ni nič pomagalo; dotični okrajni glavar se je postavil nad deželni zbor Kranjski, postavil se je nad deželno vlado in celo nad ministerstvo, ker je v mestni volilni imenik sprejel celo tropo takih vaških volilcev.

Še večja in čudnejša razlika pokazala se je pri razvrščevanju davkov.

Marsikateri okrajni glavar všteval je tisti davek, katerega plačuje volilec od v mestu ali trgu ležečega posestva in odpisavali so mu davek, katerega je moral odrajtovati od posestva združenega z dotično hišo, med tem, ko so v drugih krajih vštevali ne samo davek v dotični občini, ampak tudi davek, ki ga plačujejo v drugih katastralnih občinah in celo davek njihovih žen. Toda v vseh teh prilikah bi zadostovale že dozdanje določitve in so dovolj jasne, ter bi se ne godile take neprilichnosti, ako bi politični uradniki edino to pred očmi imeli, da se hočejo postave držati in bi se zavedali svoje dolžnosti, ne da bi se ozirali na desno ali na levo, ne da bi jim bilo mar za onega ali za tega, ampak edino le za to, da se volitev po postavi vrši. In ako bi se morebiti vendar katera razlika pokazala, mislim, da bi primeren nâvod od zgoraj pomagal, da bi se v vseh okrajih jednako ravnalo, in bi se politični uradniki ne bili takorekoč med seboj poskušali, kdo bo postavo bolje zvil, da bi se temu ali onemu bolj prikupil.

Največja razlika pokazala se je pa ravno pri onih paragrafih, katerih spremembo sem nasvetoval.

Od kar je državni zbor sklenil postavo, s katero je priznal pravico voliti tistim, kateri plačujejo najmanj pet goldinarjev direktnega davka in katero

je sprejel tudi naš deželni zbor, začeli so se volilni imeniki sestavljati na lahek, pa čuden in postavi nasproten način. Nekateri politični uradniki si niso nič glave belili s tem, kako bi pri napravi volilnega imenika ravnali. Mislili so namreč, da zdaj samo tisti voliti smejo, ki plačujejo pet goldinarjev direktnega davka, ter so na primer v kakšni občini pogledali v volilni imenik, kdor še zadnji plačuje pet goldinarjev davka, tam so naredili črto in kar jih je spredej zapisanih, vsem tem se je priznala volilna pravica, vsim drugim pa se je vzela. To bi bilo prav, ako bi bila volilna pravica dana sploh samo njim, kateri najmanj pet goldinarjev davka plačujejo; to pa se je prezrlo, da se po novi določbi ni nobenemu volilna pravica vzela, katero je že dozdej imel; le podelila se je še nekaterim, kateri je do zdaj niso imeli. Nova postava nima pomena za revne občine, ampak le za bogate, kjer je do zdaj veliko posestnikov občinskih davkov s priklado plačevalo 15 do 18 gld., pa vendar niso imeli volilne pravice. S to novo postavo se toraj niso odpravile nobene glavne določbe prejšnje volilne postave; ona je le dodatek k poprejšnjim splošnim načelom, in je tudi naravnost povedano, da razun njih, ki so volilno pravico že dozdej imeli, to pravico odslej zadobé še oni, kateri najmanj pet goldinarjev cesarskega direktnega davka plačujejo.

Ako se hoče pravilno napraviti volilni imenik, se ne sme samo ozirati na volilno reformo dne 4. oktobra 1882. in na našega deželnega zbora novele dne 29. maja 1884., ampak ozirati se moramo na prejšnje še zdaj veljavne glavne določbe. Po teh določbah imajo v krajih, kjer so trije volilni razredi, volilno pravico vsi občinski volilci prvega in drugega razreda. Kadar hočem sestaviti imenik, vzamem toraj volilce prvega in drugega razreda ter jih zapišem v poseben zapisnik in izpustim le ženske in one, ki še niso spolnili 24. leta, ker taki nimajo pravice voliti. Vsi drugi pa imajo volilno pravico ne gledé na to, koliko davka plačujejo.

Kar dalje velevala postava, je le dodatek, ki se glasi: „razun njih, kateri imajo po glavni določbi volilno pravico, jo imajo tudi še tisti, kateri plačujejo najmanj pet goldinarjev davka“. Po tem volilnem dodatku bodem toraj pregledal, ali je kdo še med ostalim tretjim razredom, ki plačuje pet goldinarjev davka; te bodem tudi pripisal k onim, in vsi ti imajo volilno pravico. Konečno bom pripisal še one, ki imajo volilno pravico brez ozira na to, ali plačujejo davek ali ne, kakor duhovni pastirji, višji učitelji, častni občani i. t. d. Tako se toraj pravilno sestavlja imenik pri treh volilnih razredih.

Kaj pa v krajih, kjer imajo manj ko tri volilne razrede?

Gledé tacih krajev je volilni red za državni zbor onemu za naš deželni zbor v nasprotji. Ker je pa volilni red za deželni zbor podlaga volilnemu redu za državni zbor, zato bi se utegnilo kaj lahko primeriti, da bi se pri volitvi za deželni zbor ali za državni zbor volilni imenik postavil na krivo podlago. Da se to zabrani in nemogoče stori, je namen mojemu predlogu. Razloček bodemo zopet sprevideli, ako zopet pokažem, kako je sestaviti imenik za deželni in kako za državni zbor. Tudi pri sestavi tega volilnega imenika moramo imeti pred očmi, kaj velevala glavna določba in kaj dodatek.

Glavna postavna določba v krajih, kjer je manj ko troje volilnih razredov pravi:

„Volilno pravico imate dve tretjini vseh po visokosti davkov razvrščenih občinskih volilcev.“

Ako tedaj hočemo volilni imenik za državni zbor pravilno sestaviti, moramo pregledati ves imenik za občinsko volitev po visokosti davkoplačevalcev razvrščen in potem vzamemo dve tretjini vseh teh volilcev, jih zapišemo v poseben zapisnik in vsi ti imajo po glavni določbi postavne volilno pravico ne glede na davke ter je morebiti kateri med njimi, ki pet goldinarjev davka ne plačuje. Ali, gospôda moja, vedite, da je to vže dozdej veljalo. Še se bode spominjali gospodje, ki ste z menoj sedeli v odseku za volilno reformo, da smo našli med Višnjegorskimi volilci več takih, ki so komaj po dva goldinarja davka plačevali, ki pa imajo še dandanes pravico voliti.

Ko tedaj sestavljamo volilni imenik, moramo gledati ne samo na glavno določbo, temveč tudi na dodatek k volilni postavi; in kaj pravi ta dodatek? On pravi, da razun teh dveh tretjin imajo volilno pravico še vsi oni, kateri pet goldinarjev davka plačujejo. Pogledal bom toraj še tretjo tretino občinskih volilcev, in ako v njej nahajam davkoplačevalce z najmanj petimi goldinarji direktnega davka ali še več, pripisal bom vse te prvima tretjinama. Ta dodatna določba zopet vpljiva le na bogate občine, ne pa na revne, kjer se lahko zgodi, da je vže med drugo tretjino več volilcev, ki ne plačujejo po pet goldinarjev davka.

Ko sem tako sestavil volilni imenik, potem bodem vsem tem pravilno po drugem dodatku volilne postavne pripisal še tiste, kateri imajo volilno pravico brez ozira na to, ali plačujejo davek ali ne, namreč častne občane, profesorje, nadučitelje, duhovnike itd. Tako se toraj mora sestavljati pravilni volilni imenik. Ko bi volilno načelo bilo, katerega se, kakor sem rekel, v resnici mnogo političnih uradnikov drži, da ima samo tisti volilno pravico, kateri plačuje najmanj po pet goldinarjev davka, potem bi se pri Višnjigori lahko zgodilo, da bi volilno pravico izgubili mnogi, katerim je pa po glavni določbi volilne postavne zagotovljena.

Drugače pa je pri volitvi za deželni zbor kranjski na podlagi pred dvema letoma sklenjene premembe. Po naši postavi v občinah z manj ko tremi volilnimi razredi volilne pravice nimate dve tretjini občinskih volilcev, ampak samo tisti občinski volilci, kateri plačujejo prvi dve tretjini celega davka. Vzemimo sledeči izgled: Ko bi občina imela 45 občinskih volilcev, in 300 gl. davka, imate za državni zbor in bi po mojem nasvetu tudi za deželni zbor imele pravico voliti dve tretjini vseh volilcev, to je 30 volilcev; po naši sedanji postavi pa bi to pravico imeli samo tisti, kateri bi plačevali prvi dve tretjini davka, to je prvih 200 gl. Zdaj pa naj bode n. pr. v občini pet takih, ki plačujejo vsak po 40 gl., tedaj skupaj 200 gl. davka in drugih 40 plačevali bi od 1 do 4 gl. skupaj zadnjih 100 gl. V takem slučaju bi imeli za naš deželni zbor samo prej omenjeni peteri volilno pravico, drugih 40 pa bi je ne imeli in bi toraj bilo 25 volilcev za deželni zbor manj, kakor za državni zbor. Zato nama je — kakor mi bode gospod dr. Vošnjak lahko pritrtil — gospod sekcijski načelnik Kubin naravnost rekel, da vlada ni-

kakor ne more priporočati take postavne v potrjenje, v kateri bi se volilna pravica tako krčila kakor pri nas, ker vlada nima namena, komu vzeti volilno pravico, in zato je on tolmačil postavno tako, kakor sem je jaz zdaj tukaj razložil. Ali še drugi pomislek je, kateri odločno zahteva, da se ta postavna prej ko mogoče odpravi. Kakor sem omenil, je deželni volilni red podlaga za državni volilni red, in prav lahko bi se zgodilo, da bi kdo pri volilnem redu za državo za podlago jemal določbe naše leta 1884. sklenjene postavne, in da bi se na krivo podlago postavil volilni imenik za državni zbor, kakor se je na nekem kraju res zgodilo. In ko se je v tem slučaju reklamiralo, se je politični uradnik na to skliceval, da po našem volilnem redu imajo volilno pravico oni, ki dve tretjini davkov plačujejo ne pa dve tretjini občinskih volilcev, dasiravno bi moral dotični gospod vediti, da §. 9. starega volilnega reda za državni zbor in tudi novele dné 4. oktobra 1882. v zadnji točki naravnost določuje, da nobena poznejša prememba deželnega volilnega reda nima vpljiva na volilni red za državni zbor, ampak, da veljajo poprejšnje določbe. Postava, katero smo toraj mi sklenili pred dvema letoma, nima nikakega nasledka za državni volilni red, in ako se je dotični gospod res oziral na našo volilno premembo, zgodilo se je to v nasprotju s postavnimi določbami državnega volilnega reda.

Ne bodem preiskaval, je-li dotični uradnik iz nevednosti tako ravnal, ali ne, to pa lahko rečem, da iz nevednosti tega menda ni storil, ker ne morem verjeti, da bi slavna vlada kje na Kranjskem imela kakega uradnika v službi, ki ne bi poznal postav, in ki bi se ne obrnil na višje mesto za potrebna pojasnila, ako bi mu kaj ne bilo dovolj jasnega. Da se take razlike ne bodo godile, ampak da bode te obe postavi v soglasji, zato sem nasvetoval premembe, katere največ takih razlik napravljajo, in prosim, slavni deželni zbor naj iz tega stališča razsoja moj nasvet.

Novega nič ne predlagam, ampak le to, kar je za državni zbor veljavno in kar je uže poprej veljalo tudi za naš deželni zbor.

Slavni vladi pa živo na srce pokladam, strogo čuvati na to, naj se politični uradniki pri sestavljanju volilnih imenikov strogo držé postavnih določeb, in naj povsod ravnajo po enakih načelih. Ako se to zgodi, potem bodo nehale pritožbe, ki so se čule od vseh strani in potem se bode zopet povrnilo zaupanje do vladnih organov, katero je enako častno in potrebno za vlado in za ljudstvo.

V formalnem oziru predlagam, naj se moj predlog v posvetovanje izroči upravnemu odseku. (Pohvala v sredini — Beifall im Centrum.)

Deželni predsednik baron Winkler:

Slavni zbor!

Znano mi je določilo opravnega reda, po katerem je tak predlog, kakor smo ga zdaj čuli, izročiti brez razgovora dotičnemu odseku v razpravo, in tudi jaz se ne bodem spuščal v razpravo bistvenega dela današnjega predloga. Ker sem čul, da se je vmes napadalo deželno predsedstvo in tudi nekateri politični uradniki, primoran sem spregovoriti, da branim vlado zoper take napade.

Povedal nam je gospod predgovornik, da je on z gosp. dr. Vošnjakom govoril z njegovo ekselencijo sekcijemskim načelnikom gosp. baronom Kubinom o volilni reformi, katera je tukaj sklenjena bila pred dvema letoma, in da je čul iz njegovih ust, da največji pogrešek v volilnem redu je tisti, katerega hoče ravno gospod predgovornik odpraviti z današnjim svojim predlogom.

Ni mi znano, kaj je gosp. sekcijemski načelnik gospodu Klunu razodeval in kaj mu je on odgovarjal; to mi je pa znano, da kar jeden ali drugi cesarski uradnik privatno ali zasebno pripoveduje, s tem ni cesarska vlada nikakor zavezana, in zdi se meni, da bi vendar dostojnejše bilo, da bi se to, kar je gosp. sekcijemski načelnik komu zaupljivo razodel, danes tukaj ne razpravljalo. (Poslanec Hren: res je!)

Očital je gosp. predgovornik deželnemu predsedniku, da je ravno on najtoplejše zagovarjal tista dva paragrafa, katera hoče predgovornik predrugačiti. O tem moram res obstati, da mi ni znano, kako sem postopal pri prestrojitvi raznih paragrafov deželne volilne postave; gospod predgovornik pa je bil tudi sam član dotičnega odseka, in bilo mu je dano na voljo, kaj boljšega predlagati, da bi se bilo sprejelo. Tudi drugi gospodje so veliko govorili o omenjenih dveh paragrafih, in mislim, da sta bila v odseku dvakrat postavljena na dnevni red. Koliko sem jaz kot vladni zastopnik pri tem imel vpljiva, mi ni znano; to pa, kar sem o tej stvari govoril, sem govoril z dobrim namenom, in vlada s tem ni bila nikakor zavezana, kajti jaz nisem govoril v imenu cesarske vlade, ker je dotični predlog stavil deželni zbor po svoji inicijativi, in jaz nisem imel nikake instrukcije od visokega ministerstva. Če sem tedaj z dobrim namenom pomagal, da bi se pravo sklenilo, ne bi se mi smelo to očitati.

Tudi je nam gosp. predgovornik razodel, kako krivo da so razne paragrafe tolmačili uradniki posameznih okrajnih glavarstev pri zadnjih volitvah. Pričakoval sem, da bode gosp. predgovornik — da se prihodnjič v okom pride temu, kar se je krivega ravnalo — potrebno predlagal. Ali o tem ne vidim nobenega predloga gosp. predgovornika, in po njegovih dveh paragrafih se ne odpravijo tiste napake, kakor jih je naštel, napake, katere on zmatra za take, ki pa, kakor se zdi meni, jih ni. On namreč tolmači posamezne paragrafe po svoje, posamezni okrajni glavarji pa tudi tako, kakor se njim zdi primerno, da se izpolnijo po duhu in besedah dotične postave.

Obžaluje gospod predgovornik, da deželna vlada ni vpljivala na okrajne glavarje, da bi bili tako, ali tako obračali volilni red pri zadnjih volitvah. Jaz mislim, da to ne spada v moje področje, da nimam pravice, v tem oziru ukazov dajati. (Prav! na desni.) Vsaka dana postava mora se tako obračati, kakor veleva dober razum in kakor je vsak zavezan, obračati jo po svoji vesti; tem menj pa smem vpljivati na razlaganje volilne postave, ali celo zaukazavati, kako je to postavo razlagati in obračati. Kajti deželna vlada je druga stopinja, katera mora soditi o tem, kako so okrajni glavarji sodili, namreč vsled pritožeb, katere bi vladi došle. Prej ukazati, kako je soditi, in pozneje v drugi instanci soditi, vendar ne bi bilo nikakor pravilno.

Nadalje je nam gospod predgovornik povedal mnogo neprilik, katere so se godile pri zadnjih volitvah; ali z današnjim svojim predlogom jih, če res so kje bile, ne odpravi.

Sicer ni danes moja naloga, spuščati se, kakor sem rekel, v bistveni del predloga; o tem bode v odseku še prilika dalje govoriti, in tudi tedaj, kadar se bode stvar razpravljala v slavnem deželnem zboru.

Ker misli gosp. predgovornik, da je bilo toliko pomanjkljivosti pri razlaganju deželnega volilnega reda, bi bil mislil, da bo kaj drugega nasvetoval, da bi se v okom prišlo tem pomanjkljivostim. Nikar pa naj ne misli gosp. predgovornik, da s prenarodbo paragrafov 13. in 15. našega deželnega volilnega reda po svojem nasvetu doseže svoj namen.

Da bode vlada strogo čuvala nad tem, da se bodo postave spolnovale, tega ni treba gosp. predgovorniku priporočati. Vem, kaj je moja dolžnost; vpljivati pa ne morem in ne smem in ne bom vpljival na to, kako je mojim podložnim posamezne paragrafe tolmačiti.

Poslanec Klun:

Prosim besede! (Ugovor na desni — Widerſpruch redtſ.) Poznam, gospôda! opravični naš red; jaz se ne bodem spuščal v debato, ampak izustil le dejanjski popravek. (Nemir — Unruhe.) Meritorično govoriti pridržujem si za konečno obravnavo; danes le hočem na to odgovarjati, kar mi je očital gospod deželni predsednik.

Jaz pravim, da ni res, da bi se bili mi z gospodom sekcijemskim načelnikom Kubinom privatno razgovarjali; kajti gospod ministerski predsednik sam nam je naročil, naj gremo k gospodu sekcijemskemu načelniku in mu damo potrebna pojasnila. To tedaj nikakor ne moram smatrati za privatni razgovor.

Protestujem tudi, da bi bil hotel deželno načelništvo napadati; saj bode stenografični zapisnik pokazal, da se to ni zgodilo.

Kar se tiče političnih uradnikov, sem tudi samo omenil, kako so ravnali, nisem nobenega z imenom imenoval in tudi ne kraja povedal, kje se je to ali ono godilo.

Poslanec dr. Vošnjak:

Gospod poslanec Klun pripovedoval je o neki razpravi, katero sva imela z gospodom sekcijemskim šefom Kubinom. Jaz moram izreči, da sem jaz za svojo osebo smatral pogovor čisto privatnim ter da nisem mislil, da ga bode gospod poslanec Klun v javni zbornici pripovedal, ker bi se njegov predlog tudi brez tega bil dal dobro utemeljiti.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Ich bitte um's Wort! Ich bin mir vollkommen bewußt, daß in dem gegenwärtigen Stadium des Antrages eine Debatte nicht stattfinden kann. Um jedoch die Art und Weise, wie meine Wenigkeit und meine Gesinnungsgenossen über den Antrag abstimmen werden, zu motiviren, erkläre ich, daß wir im Principe gegen den Gesetzentwurf sind, weil er eine Erweiterung des Wahlrechtes zur Folge hat, welche wir dem Interesse des Landes als abträglich ansehen.

Poslanec Hren:

Prosim besede! Ker opravični red zabranjuje, se že danes spuščati v meritorično obravnavo ravno utemeljenega predloga gospoda poslanca Kluna, zadevajóčega reformo volilnega reda, čeravno bi marsikojega nas mikalo konstatirati, ka se z vsemi nazóri in izpeljavanji gospoda nasvetovalca ne strinjamo, — se usojam za zdaj le v formalnem oziru sledeče izjaviti:

Ker je razun poprej omenjenega nasyeta gospoda Kluna danes staval gospod poslanec Šuklje drugi, od naše strani podpirani samostalni predlog, ki se tiče onega istega predmeta, pa dalje sega kakor nasvet gospoda Kluna, ker namreč namerava pregledanje ali revizijo celega volilnega reda, in toraj obsega tudi to, kamor gospoda Kluna predlog méri, — izjavljam v svojem imenu in v imenu več svojih tovarišev, da bodemo mi glasovali za to, da se gospod Klunov predlog po §. 18. opravičnega reda izroči upravnemu odseku za daljo obravnavo; konstatiram pa ob enem, da to nikakor ne prejudicira našemu stališču v tem vprašanji, ter svoječasnem našem glasovanji.

Deželni glavar:

Bodemo glasovali.

Po opravičnem redu §. 18. ima slavni deželni zbor pravico, v formalnem oziru glasovati, ali se predlog izroči kateremu odseku.

O tem ima zbor vselej pravico svoje mnenje povedati, kar je gospod predgovornik tudi storil.

Wir schreiten zur Abstimmung.

Prosim tiste gospode, kateri so za to, da se predlog gospoda Kluna izroči upravnemu odseku, naj blagovolijo se vzdigniti.

(Obvelja — Angenommen.)

- 6. Ustno poročilo upravnega odseka o volitvi: a) enega poslanca iz volilnega okraja mesta Idrije, in b) enega poslanca kmetskih občin volilnega okraja Kočevje-Ribnica-Velike Lašice** (k prilogi 19.).

- 6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Wahl: a) eines Abgeordneten aus dem Wahlbezirk der Stadt Idria, und b) eines Abgeordneten der Landgemeinden des Wahlbezirks Gottschee-Keifnitz-Großlaschitz** (zur Beilage 19.).

Poročevalec Murnik:

Slavni zbor!

Ker ni upravni odsek o poročilu deželnega odbora, katero zadeva volitvi dveh poslancev in sicer enega poslanca:

- a) v volilnem okraji mesta Idrija in

b) enega poslanca kmetskih občin volilnega okraja Kočevje, Ribnica in Velike Lašice, nič spremenil; ker je predlog in poročilo v rokah gospodov poslancev uže precej časa, prosim, da bi me oprostili branja tega poročila, čeravno je kratko in da bodem prečital le samo predloga.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora — (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich) prosim prebrati le predloga.

Poročevalec Murnik:

Prvi predlog se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene: „Volitev gospoda Feliksa Stegnarja deželnim poslancem za volilni okraj mesta Idrija se potrdi.“

Der hohe Landtag wolle beschließen: „Die Wahl des Herrn Felix Stegnar als Landtagsabgeordneten für den Wahlbezirk Idria wird als gültig erklärt.“

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec Murnik:

Drugi predlog se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene: „Volitev gospoda Jakoba Hrena deželnim poslancem za volilni okraj kmetskih občin Kočevje, Ribnica in Velike Lašice se potrdi.“

Der hohe Landtag wolle beschließen: „Die Wahl des Herrn Jakob Hren als Landtagsabgeordneten für den Landgemeinden-Wahlbezirk Gottschee, Keifnitz und Großlaschitz wird als gültig erklärt.“

(Obvelja — Angenommen.)

- 7. Ustno poročilo finančnega odseka o duhovni službi v prisilni delalnici in o dotičnih stroških** (k prilogi 12.).

- 7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Seelsorgedienst im Zwangsarbeits-hause und die Kostenbestreitung für denselben** (zur Beilage 12.).

Berichterstatter Deschmann:

Es ist den Herren Abgeordneten aus der schon längere Zeit in ihren Händen befindlichen Landtagsvorlage des Landesausschusses Nr. 12 bekannt, daß bezüglich der Kostenbestreitung der Seelsorge im Landeszwangsarbeits-hause zwischen der Landesregierung und dem Landesausschusse eine Differenz vorgekommen ist. Diese Kosten wurden bis November 1884 aus dem Religionsfonde in der Höhe von 420 fl. bestritten, der Landesausschuss hatte keinen Grund sich eine nähere Information einzuholen, aus welchen Gründen dieser Fond die gedachten Kosten übernommen hat. Für ihn war einzig und allein jene Verwahrung maßgebend, welche der Landesausschuss bei der Übernahme des Zwangsarbeits-hauses abgegeben hat, nämlich daß er es nur unter der Bedingung übernehme, daß alle bisher den

verschiedenen Fonden obliegenden Leistungen auch fernerhin aufrecht verbleiben. Erst im Jahre 1884, als der Zwangsarbeitshausgeistliche Keršič gefährlich krank war, ergab sich die Gelegenheit mit der kaiserlichen Regierung diesfalls in Verhandlungen zu treten.

Nach seiner Wiedergenesung konnte nämlich dieser Vater bei schlechtem Wetter den Weg zum Zwangsarbeitshaus nicht mehr machen. Er stellte daher das Ansuchen, ihm diesfalls einen Träger beizustellen. Es ist dies auch geschehen, zugleich aber hat sich der Landesauschuß an die Regierung mit dem Ansuchen gewendet, daß, weil die Seelsorge an der Anstalt überhaupt aus dem Religionsfonde bestritten wird, auch die Fuhrkosten von demselben übernommen werden mögen. Erst in Folge dieses Annehmens des Landesauschußes hat die Regierung uns in einem längeren Exposé die Ursachen entwickelt, wie denn der Religionsfond dazu gekommen ist, diese Kosten für den Seelsorger zu bestreiten. Es wurde darauf hingewiesen, daß die diesbezügliche Leistung des Religionsfondes eine indebite Leistung gewesen sein soll, während der Landesauschuß auf dem Standpunkte verharrete, daß Verpflichtungen anderer Fonde, welche bei der Übernahme des Zwangsarbeitshauses in die Landesverwaltung bestanden haben, auch fernerhin denselben als solchen obliegen. Nun, die diesfällige Entscheidung des Ministeriums für Cultus und Unterricht wird noch erwartet, jedoch hat der Landesauschuß die Fuhrkosten für den betreffenden Geistlichen auf den Zwangsarbeitshausfond aus dem Grunde definitiv übernommen, weil für die Übernahme derselben auf den Religionsfond doch eigentlich kein stichhaltiger Grund vorgebracht werden konnte, und dies wirklich für denselben eine neue Mehrleistung gewesen wäre. Dagegen hat er den Betrag von 420 fl. nur vorschußweise und unter Verwahrungen noch vor der Entscheidung über die Rechtsfrage weiterhin bestritten und auch für das Jahr 1885 beziehungsweise in das nächste Präliminare pro 1886 eingestellt, weil der Religionsunterricht an der Anstalt ertheilt werden muß, und man sich nicht dem Vorwurfe aussetzen wollte, nicht für die weitere Aufrechterhaltung der Hausordnung vorgesorgt zu haben.

Der Finanzauschuß hat sich auch diesen Ansichten des Landesauschußes angeschlossen und beantragt derselbe:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Die vom Landesauschuße verfügte definitive Verrechnung der Fuhrkosten für den verstorbenen Seelsorger des Zwangsarbeitshauses P. Andreas Keršič mit 246 fl. 30 kr. beim Zwangsarbeitshausfonde, ferner die vom 1. November 1884 pro 1884 und weiterhin pro 1885 vorschußweise aus dem Zwangsarbeitshausfonde bestrittene Remuneration für den Seelsorgedienst wird unpräjudicial der definitiven Austragung dieser Angelegenheit mit der Staatsverwaltung betreffs der Verpflichtung des Religionsfondes zur Tragung der Kosten des Seelsorgedienstes im Zwangsarbeitshaus genehmigt.

2. Bei der Präliminirung des Zwangsarbeitshausfondes pro 1886 wird unter dem nämlichen Vorbehalte die für den Seelsorgedienst erforderliche Dotation per 420 fl. als eine vorschußweise Ausgabe in das Präliminare einzustellen sein.

(Obvelja — Angenommen.)

8. Ustna poročila finančnega odseka:

a) o prošnji strokovne šole za lesorezlanje v Kočevji za podporo;

8. Mündliche Berichte des Finanzauschußes:

a) über die Petition der Fachschule für Holzindustrie in Gottschee um Subvention;

Poročevalec Murnik:

Slavni zbor!

Dne 25. novembra 1885. izročila se je finančnemu odseku prošnja šolskega odseka strokovne šole za lesorezlanje v Kočevji za podporo. Uže lansko leto je slavni zbor tej šoli dovolil podpore 100 gld. V svoji sedanji prošnji navaja šolski odsek, da je ta šola svoje tretje leto dokončala, da je potrebna posebne podpore, da je treba učne pripomočke kupiti, da bode tako mogoče onim učencem, kateri so od šole oddaljeni, tudi kaj podpore dajati, in da bi se tako tudi število učencev pomnožilo. V svojim obširnem poročilu dokazuje, da obstoji odsek iz šestih članov in učilno osonje iz štirih moči in sicer dva za teoretične in dva za praktične predmete.

Šola se je zdaj tudi podaljšala namreč od 5 na 6 polletij in ker je ta učni načrt v smislu ministerske naredbe od 8. aprila 1884. št. 18094 ugajal, ga je tudi slavno ministerstvo za uk in bogočastje z odlokom dne 12. februarja 1885. št. 2149 pripustilo, ter dovolilo za letošnje leto 1000 gld. podpore.

V šoli je bilo letos 19 učencev in uspeh vseh teh je bil izvanredno dober. Podpore dal je šolski odsek pridnim učencem 179 gld. 54 kr. in to je bilo le mogoče, ker so dobrotniki šolo podpirali. Šola stopila je letos v novo dobo, ker se je preselila v svojo hišo, katero je gospod Janez Štampfel iz Prage daroval. Tam niso samo šolski prostori, temuč tudi stanovanja za oba notranja učitelja. Letošnji stroški so znašali 3850 gld. 5 kr. in ker so različne podpore prejeli 6069 gld. 63 kr. jim je ostalo v blagajnici 2211 gld. 58 kr.

Gledé tedaj na to, da je ta šola v resnici potrebna, ker je še šola mlada in tako več učnih pripomočkov potrebuje, ter da bode šoli lažje mogoče revne učence podpirati, je bil finančni odsek za to, da bi se deželna podpora povečala za 50 gld. in stavi toraj predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Šolskemu odseku strokovne šole za lesno obrtnijo v Kočevji dovoli se za leto 1886. iz deželnega zaklada 150 gld. podpore.“

(Obvelja — Angenommen.)

Abgeordneter Faber:

Ich bitte um's Wort!

Hoher Landtag!

Ich habe mich zum Worte gemeldet, um meinen wärmsten Dank auszusprechen im Namen einer Bevölkerung, welche sich auf dem sterilen Boden kaum in hinreichender Weise fortzubringen im Stande ist, und daher gezwungen ist, nach althergebrachter Sitte die

Deckung ihrer Bedürfnisse durch den Hausierhandel zu erwerben. Leider ist der Hausierhandel von Jahr zu Jahr im Niedergange begriffen und der Zeitpunkt ist nicht in weiter Ferne, wo derselbe gänzlich aufhören wird. Auf welche Weise ist nun der Hausierhandel zu ersetzen? Man suche dem Gottscheer Lande eine Industrie zu schaffen, um dessen Bevölkerung nicht am Hungertuche darben zu lassen. Die schönste Gelegenheit dazu bietet sich von selbst, da das Land glücklicherweise mit Holz allerlei Arten massenhaft versehen ist und also die Mittel an der Hand liegen, durch Verwerthung desselben sich für den Verlust des erwähnten Hausierhandels zu entschädigen. Vor 4 Jahren beschloß man zu diesem Zwecke eine Holzindustrieschule für Gottschee zu schaffen, die aus drei Jahrgängen besteht.

Hoher Landtag! Wer Gelegenheit hat, sich in dieser Schule von den Fortschritten in der Schnitzerei, Stockfabrikation, Dreherei und im Modelliren zu überzeugen, der wird auch nicht zweifeln, daß die Schule ihren Zweck, eine Hausindustrie zu schaffen, wirklich erreichen wird. Es befinden sich gegenwärtig in dieser Schule auch zwei Slovenen und zwar einer aus Plana, welchen der Arzt Herr Maier empfohlen hatte. Ich habe mich als Obmann dieser Schule um sein Fortkommen erkundigt und in Erfahrung gebracht, er sei thätig, sehr fleißig und stände im besten Einvernehmen mit seinen deutschen Genossen. Da das Bestehen der Schule nur durch Unterstützungsbeiträge von Gönnern ermöglicht wird, und der hohe Landtag im Vorjahre 100 fl. und heuer abermals 150 fl. bewilliget hat, so fühle ich mich daher im Namen der Bevölkerung von Gottschee verpflichtet, dem hohen Landtage dafür den wärmsten Dank auszusprechen.

b) O prošnji Jovane Mašek, da bi še za naprej dobivala miloščino.

b) Über die Petition der Johanna Mašek um Bewilligung zum Fortbezuge ihrer Gnadengabe.

Poročevalec Murnik:

Slavni zbor!

Finančnemu odseku izročila se je prošnja sirote Jovane Mašek za podaljšanje letne podpore 50 gld. Slavni deželni zbor je tej siroti uže od l. 1875. dovoljeval vselej za 3 leta malo podporo in to se je zadnjič zgodilo v seji 13. septembra 1882. za leta 1883., 1884. in 1885., v kateri seji se je prositeljici dovolilo, da ji deželni odbor iz šolskega zaklada izplačuje vsako leto po 50 gld.

V svoji prošnji sklicuje se na to, kar je že v poprejšnjih prošnjah navajala in prilaga tudi ubožni list in spričevalo zdravnika, iz katerih se vidi, da ne more sama zaslužiti toliko, kolikor za življenje potrebuje.

Gledé na te uzroke predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Ivanki Mašek-ovi, siroti glasbenega učitelja Gašpar Mašeka, dovoli se iz normalno-šolskega zaklada za leta 1886., 1887. in 1888. miloščina v letnem znesku po 50 gld.“

(Obvelja — Angenommen.)

c) O prošnji Jarneja Pečnika gledé podpore za rimska izkopavanja.

c) Über die Petition des Bartlmä Pečnik um Subvention für römische Nachgrabungen.

Berichterstatter Deskmann:

Hoher Landtag!

Aus dem Rechenschaftsberichte Seite 141 — 147 wollen die Herren Abgeordneten ersehen, daß im Jahre 1884 und auch heuer sehr wichtige Antiquitäten-Ausgrabungen in Unterkrain vorgekommen sind und die daraus selbst gewonnenen Funde wesentlich zur Bereicherung des Museums beigetragen haben. Das größte Verdienst in dieser Beziehung gebührt einem schlichten Manne Bartlmä Pečnik von Gurksfeld, welcher mit unverdrossenem Eifer den Nachgrabungen sowohl in den römischen als auch in den vorrömischen Gräberfeldern das ganze Jahr hindurch obgelegen ist.

Schon der im Vorjahre verstorbene Landtags- und Reichsrathsabgeordnete Ritter von Schneid war auf die Resultate der Thätigkeit des Pečnik aufmerksam gemacht worden und hat dem Landesmuseum einen Betrag von 100 fl. zum Ankauf der höchst interessanten Sammlung der Antiquitäten, die durch diese Ausgrabungen zu Stande gebracht worden ist, zur Verfügung gestellt. Auch heuer wurden diese Sammlungen fortgesetzt und es haben zum Beweise der Anerkennung und Würdigung derselben die k. k. Centralcommission für Kunst und historische Denkmale in Wien, ferner auch das Ministerium für Cultus und Unterricht Beiträge von je 200 fl. für die Fortsetzung dieser Nachforschungen gespendet. Auch von der krainischen Sparkasse sind Beiträge gewidmet worden, so daß dem Museum ein ziemlicher Fond für die Ausgrabungen zur Verfügung stand.

Aus diesem Fonde wurde an Pečnik auch etwas abgegeben, was jedoch mehr als Tagelöhnerlohn anzusehen ist. Allein man muß erwägen, daß derartige Nachforschungen viel Intelligenz und einen außerordentlichen Eifer erheischen, was alles in der Person des Genannten vereint ist.

Demnach war sein Ansinnen an den Landesauschuß um eine besondere Remuneration für seine erfolgreichen Bemühungen kein unbefehdenes.

Der Landesauschuß glaubte jedoch dieses Gesuch an den hohen Landtag leiten zu sollen, indem er wußte, daß gemeinnützige Bestrebungen im Interesse des Landes seitens der hohen Landesvertretung stets entsprechende Anerkennung finden.

Der Finanzauschuß hat diesen Gegenstand berathen und sich zur Antragstellung geeinigt:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Es werde dem Bartelmä Pečnik für seine erfolgreichen, die Sammelzwecke des Rudolfinums wesentlich fördernden archäologischen Forschungen in Unterkrain und in der weiteren Erwartung, daß er auch bei ferneren auszuführenden antiquarischen Nachgrabungen das Interesse der besagten Landesanstalt im Auge behalten werde, eine Remuneration von Einhundert Gulden aus dem Landesfonde flüssig gemacht.“

Poslanec Klun:

Slišali ste, gospodje poslanci, koliko se trudi Jarnej Pečnik z izkopavanjem rimskih starin; znano je tudi že iz drugih poročil, in mislim, da mi ni treba na drobno pripovedovati in naštevati, kaj je vse spravil na dan. In kdor se potruži v naš „Rudolfinum“, bode videl lahko stvari, katere so kinč našega muzeja. Mislim pa, da je tudi že iz tega, kar je gospod poročevalec rekel, razvidno, da 100 gld. ni nobena podpora za trud in delovanje Pečnikovo, ki je moral dostikrat dolgo časa kopati, preden je kaj takega najdel, kar je bilo zanimivo in dragoceno. Ne smemo pa tudi prezirati, da gospod Pečnik razum tega zasluži nekoliko več podpore, ker pri svojem marljivem delu ne more toliko gledati na družino, za katero mu je skrbeti. Če toraj dela za deželne namene, je tudi naša dolžnost, mu bolj pomagati in remuneracijo nekoliko povekšati.

Stavim tedaj predlog:

„Slavni deželni zbor naj sklene:

Gospodu Jarneju Pečniku dovoli se za njegovo uspešno izkopavanje rimskih starin, remuneracija 150 gld. iz deželnega zaklada.“

(Podpira se — Wird unterstützt.)

Poslanec dr. Poklukar:

V dolžnost sem si štel, oglasiti se, ker je finančni odsek iz čisto družnega stališča stavljaj svoj predlog, kakor pa gospod poslanec Klun. V finančnem odseku se je obširno razgovarjalo o tej zadevi in priznalo se je, da je prosilec Pečnik spretno delal in da je veliko staknil, česar se drugim ni posrečilo.

Kar zadeva svoto remuneracije, omenjam, da se je tudi tam predlagala večja svota; ali oziraje se na to, da slavni deželni zbor zna uvažati njegove zasluge in da je v prvi vrsti Pečnik le človek, kateri je samouk v tej stroki, mislilo se je, da je ta remuneracija za odškodovanje njegovega delovanja zadosti visoka.

Razum tega so začeli tudi v nasprotnem gorovji blizu Vidma na Štajerskem tudi starine raziskavati in so naprosili tega gospoda Pečnika, da jim pri tem delu pomore, kar mu seveda zopet obeta nagrado od Štajerske dežele. Zarad tega je obveljal predlog, da se mu za zdaj dá le 100 gld. remuneracije, pa da se mu pristavi, da zna, ako bode v prihodnjic tako marljivo delal, zopet predložiti svoje poročilo in prositi za večjo podporo. Nasprotno pa, ako mu zdaj dovolimo večjo svoto, bode nekoliko časa delal, potem pa vse pustil in si mislil: Grem rajši v drugo deželo na Štajersko, kjer gotovo dobim nove podpore. In tako bi vsa naša stvar le škodo trpela.

To so razlogi, da se je sprejel predlog, naj mu damo 100 gld. podpore, kar je tudi popolnem primerno.

Berichterstatter Deskmann:

Mein unmittelbarer Herr Vorredner hat schon erwähnt, daß im Finanzausschusse der Antrag auf eine höhere Remuneration gestellt worden war. Ich bekenne, daß ich derjenige war, der einen solchen Antrag einbrachte. Die Herren werden es daher erklärlich finden, daß ich

eine feindliche Position gegen den Antrag des Herrn Abgeordneten Klun einzunehmen nicht in der Lage bin, obwohl ich als Berichterstatter für den Antrag des Finanzausschusses eintreten soll. Allein ich habe selbst am meisten Gelegenheit gehabt, die Bemühungen des Pečnik kennen zu lernen. Ich erlaube mir auf einen Umstand hinzuweisen. Es ist ganz richtig, daß der Betreffende selbst bei den Ausgrabungen ein Mitthelfer ist, daß er selbst Hand anlegt. Allein wir dürfen nicht übersehen, daß sein vielseitiges Bemühen und Nachforschen namentlich bezüglich der einstigen römischen und vorrömischen Gräberfelder mit solchem Eifer und Erfolg betrieben worden ist, daß uns die Daten, welche Pečnik diesfalls geliefert hat, wenn sie publizirt werden, die wichtigsten Fingerzeige für die Vorgeschichte Krains abgeben werden. Verschiedene Briefe, die er mir geschrieben, enthalten Ergebnisse seiner Nachforschungen im Tschernemberl Bezirke gegen die Kulpa zu, im Raffensfußer, Treffner, Sitticher Bezirke, dann in Noviodunum u. s. w. und werden immer ein werthvolles Materiale für die Urgeschichte des Landes bilden. Es ist wahr, daß er ein „samouk“ ist, allein obgleich er einer höheren Bildung entbehrt, ist er sehr empfänglich für jede Belehrung und Mittheilung, er sieht sich im Lande viel um, er interessiert sich für Alles, was in Krain früher geschehen ist. Wenn also der hohe Landtag literarische Leistungen mit wohlwollendem Auge betrachtet und ihnen Unterstützung angedeihen läßt, würde ich beantragen, auch in diesem Falle über jenen vom Finanzausschusse beantragten Betrag von 100 fl. hinauszugehen. Obwohl ich als Berichterstatter des Finanzausschusses den Antrag auf eine Remuneration von 100 fl. befürworten sollte, werden mich die Herren schon entschuldigen, wenn ich aus den angeführten Gründen für den Antrag des Herrn Abgeordneten Klun einzutreten mir erlaube.

Landeshauptmann:

Es liegen zwei Anträge vor, der erste Antrag des Finanzausschusses und der zweite des Herrn Abgeordneten Klun.

Ich bringe zunächst den abändernden Antrag des Herrn Abgeordneten Klun zur Abstimmung, und bitte diejenigen Herren, die mit dem Antrage einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

d) O prošnji podpornega društva slovenskih vseučilišnikov v Gradci za podporo.

d) Über die Petition des Unterstützungsvereines der slovenischen Universitäts Hörer in Graz um Subvention.

Poročevalec Kersnik:

Čast mi je poročati slavnemu deželnemu zboru o celi vrsti prošenj, katere so nam stari znanci, ker vsako leto redno dohajajo. Slavni zbor naj tedaj privoli, da le kratko govorim o vsakej.

Prva prošnja se tiče podpornega društva slovenskih vseučilišnikov v Gradci za podporo. To

društvo uživa več let blagovoljnost slavnega zbora in dobivalo je podpore tudi v letih, ko je druga večina vladala tukaj.

Finančni odsek ostaja tedaj pri starih tradicijah, in predlaga svoto, kakor je vlni dovoljena. Slavni deželni zbor naj sklene:

„Podpiralni zalogi slovenskih vseučilišnikov v Gradci se dovoli za l. 1886. podpore z 200 gld. iz deželnega zaklada.“

(Obvelja — Angenommen.)

e) O prošnji gimnazijskega vodstva v Kočevji za podporo ubogim dijakom.

e) Über die Petition der Gymnasialdirection in Gottschee um Unterstützung für dürftige Schüler.

Poročevalec Kersnik:

Gimnazijalno vodstvo v Kočevji je tudi letos prosilo zdatne podpore, in če mogoče vsaj toliko, kolikor se je vlni privolilo, kajti razmere na Kočevski gimnaziji se niso poboljšale in ravnateljstvo toži, da je materijalno stanje prebivalstva letos vsled slabe kupčije neugodnejše, nego v prejšnjih letih; finančni odsek toraj ni mogel, da bi ne predlagal enake podpore kakor vlni in nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Ces. kralj. gimnazijalski direkciji v Kočevji se dovoli v podporo ubogih dijakov svota 100 gld. za l. 1886. iz deželnega zaklada.“

(Obvelja — Angenommen.)

f) O prošnji Ivana Bobka, učenca zdravništva v Gradci, za podporo.

f) Über die Petition des Mediciners Johann Bobek in Graz um Unterstützung.

Poročevalec Kersnik:

Gledé prošnje *stud. med.* J. Bobka iz Gradca pa finančni odsek ni v tako prijetnem položaji, da bi jo mogel priporočiti. On si je bil v svesti, da dežela dijake s tem zdatno podpira, da skoro slehernemu podpornemu društvu, katero dokaže, da deli dijakom iz Kranjske svoje dobre, daje večje ali manjše svote. Ko bi se uvela navada posameznike iz dijaških krogov podpirati, bi ne bilo konca in kraja enakih prošenj in deželni zaklad bi to živo čutil, ako se o pravem času ne zajezi tak pritok. Omenjam naj tudi, da priloženo spričevalo ubožnosti ni prav tako, da bi prošnjo podpiralo.

Finančni odsek tedaj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Prošnja *stud. med.* Ivana Bobka v Gradci se ne usliši.“

(Obvelja — Angenommen.)

g) O prošnji podpornega društva pravoslovcev na Dunaji za podporo.

g) Über das Subventionsgesuch des juristischen Unterstützungsvereines in Wien.

Poročevalec Kersnik:

Podporno društvo pravoslovcev na Dunaji prosi tudi letos podpore. Do zdaj se po navadi niso uslišavale prošnje tega društva; letos pa je dokazalo, da je 27 dijakov iz Kranjskega podpiralo. Gledé na to veliko število in gledé na to, da so pri imenovanem društvu uživali naši dijaki podpore, če ravno je slavni deželni zbor vedno zavračal njegove prošnje, nasvetuje finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Podpornemu društvu pravoslovcev na Dunaji se dovoli donesek za 50 gld. za l. 1886. iz deželnega zaklada.“

(Obvelja — Angenommen.)

h) O prošnji „Glasbene Matice“ v Ljubljani za podporo.

h) Über die Petition der „Glasbena Matica“ in Laibach um Subvention.

Poročevalec Kersnik:

Glasbena Matica prosi v nadaljevanje glasbenega društva potrebne podpore. Ona ima svojo glasbeno šolo in ta šola se jako veselo razvija. Ostalo je koncem šolskega leta 1882/3. samo 27, l. 1883/4. uže 51 in 1884/5. že 105 učencev, ki so se podučevali v petji in raznih glasbenih umetnostih. Gmotno stanje društva pa je tako slabo, da zamore svoje stroške za vzdrževanje šole pokriti le po raznih podporah in takih podpor se je uže lani nabralo:

Od slavnega deželnega zbora . . .	500 gld.
od mestnega zbora Ljubljanskega . . .	500 „
od vis. c. kr. naučnega ministerstva . . .	200 „
od Kranjske hranilnice	50 „

skupaj . 1250 gld.

Proračun za šolsko leto 1885/86. kaže tudi, da ima društvo nedostatka 1250 gld., katerega bo treba pokriti na isti način.

Finančni odsek je uvaževal na eni strani nujno potrebo glasbene šole, na drugi strani pa je ozir jemal na to, da brez izdatnih podpor ni mogoče društvu shajati in vzdrževati šole in zato predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Društvu ‚Glasbena Matica‘ v Ljubljani se dovoli za l. 1886. podpora za 500 gld. iz deželnega zaklada, za vzdrževanje glasbene šole.“

(Obvelja — Angenommen.)

i) O prošnji slovenskega dramatičnega društva v Ljubljani za podporo.

- i) Über die Petition des slovenischen dramatischen Vereines in Laibach um Subvention.

Poročevalec Kersnik:

Slovensko dramatično društvo navaja v svoji prošnji, da je vsled sklepa visokega deželnega zbora od Kranjske dežele uživalo v l. 1870. do 1877. letne podpore po 2400 gld., da je pozneje l. 1878. deželni zbor to letno podporo odtegnil in da je vsled tega dramatično društvo omejiti moralo svoje delovanje. V zadnjih letih sprejemal je slavni deželni zbor v proračun deželnega zaklada znesek za 1000 gld. v podporo slovenskih literarnih in dramatičnih del in deželni odbor je bil pooblaščen od slučaja do slučaja deliti od te svote podpore v slovenske dramatične in literarne namene. In iz te svote je dramatično društvo tudi vsako leto dobilo primeren znesek.

Letos je dramatično društvo sklenilo, ustanoviti koncem l. 1886. v Ljubljani stalno slovensko dramatično šolo in je poslalo nadarjenega predstavjalca Ignacija Borštnika na Dunajski konservatorij na dramatsko šolo, da postane po absolviranju prvega letnika voditelj slovenskih gledališnih predstav s stalno plačo in proti večletni obvezi. Ob jednem pa hoče prihodnje leto znatno popolniti svoj repertoar.

Ker to društvu ni le posebne važnosti za Ljubljansko gledališko občinstvo, — nego je sploh navaževanja vreden faktor v našem kulturnem razvoju, — sklenil je finančni odsek predlagati, da se v §. 7. lit. d., pril. 17., pod naslovom: „za povzdigovanje slovenskih literarnih in dramatičnih del“ v proračun deželnega zaklada sprejeta svota za 1000 gld. — dovoli vsa dramatičnemu društvu v podporo za povzdigo slovenskih dramatičnih namenov. Videti namreč ni, da bi v bližnjem času trebalo izdati za druge literarne namene kako svoto.

On toraj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Dramatičnemu društvu dovoli se za l. 1886. podpora 1000 gld. iz deželnega zaklada in sicer v izvrševanje slovenskih dramatičnih namenov.“

S tem bi bila rešena tudi lit. d. alineja 7., pril. 17., v proračunu deželnega zaklada.

(Obvelja — Angenommen.)

- k) O prošnji občine Struge gledé podporo za prezidanje farovža.

- k) Über die Petition der Gemeinde Struge um Subvention für den Pfarrhof-Umbau.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Die Gemeinde Struge im Gerichtsbezirke Reifnitz hat eine Petition um Unterstützung für den Pfarrhof-Umbau eingebracht. In diesem Gesuche wird angeführt, daß die Gemeinde zum Aufbau eines neuen Pfarrhofes an der Stelle des alten, vor hundert Jahren erbauten, behördlich veranlaßt und daß in der Concurrenzver-

handlung vom 3. Oktober 1884 ein Kostenvoranschlag von 4686 fl. 49 kr. vereinbart worden sei. Der Bau steht nun fertig da, von den concurrenzverpflichteten 151 Besitzern sind zur Deckung der Kosten bisher 3030 fl. aufgebracht worden. Se. Majestät der Kaiser haben eine Unterstützung von 300 fl. gewährt und es erübrigt ein Betrag von 1350 fl., der nicht gedeckt ist. Motivirt wird dieses Gesuch durch die große Armuth der Gemeinde, welche 1002 Einwohner und darunter 151 Klein-Besitzer zählt. Ferner wird hervorgehoben, daß die Gemeinde Struge ein neues Schulhaus mit einem Kostenaufwande von 3800 fl. erbaut und die Kirche vergrößert habe, daß neue Glocken angeschafft und zu anderen öffentlichen Zwecken namhafte Summen verwendet worden seien. Endlich, so wird in dieser Petition hervorgehoben, habe das hochwürdige Kirchenpatronat keine Verpflichtung zu diesen Ausgaben etwas beizusteuern und der größte Grundbesitzer in der Gemeinde sei zu einer Beitragsleistung nicht aufgefordert worden, weil er einer anderen Confession angehört.

Untersucht man nun diese Gründe, so gelangt man zu einer Schlussfolgerung, die nach meiner Ansicht mit den Conclusionen der Gemeinde nicht in Übereinstimmung gebracht werden kann. Schon die Concurrenzverhandlung beweist, daß die Interessenten sich bewußt waren der Lasten, die sie damit übernommen haben und daß sie wahrscheinlich auch die übernommene Verpflichtung zu tragen in der Lage sind. Dafür spricht auch der Umstand, daß diese Gemeinde ohne Unterstützung so bedeutende Bauten ausgeführt hat, wie es z. B. die Errichtung eines Schulgebäudes u. s. w. ist. Aus den Ausweisen der Rechenschaftsberichte geht auch nicht hervor, daß in der Gemeinde Struge außerordentliche Umlagen nothwendig waren, sondern daß alle diese Kosten bisher unter normalen Verhältnissen bestritten wurden. Auch der andere Grund, der sich ebenfalls aus dem Gesuche der Bittsteller ergibt, nämlich das Wachsthum der Gemeinde, die jetzt 1002 Einwohner und 151 Häuser zählt, während im Jahre 1880 nur 870 Einwohner und 143 Häuser ausgewiesen waren, dient durchaus nicht zur Motivirung ihrer Behauptung. Ein derartiger Zuwachs der Bevölkerung und eine Zunahme der Wirtschaften ist nach meiner Ansicht doch nur als ein Beweis für den wachsenden Wohlstand anzusehen. Endlich ist auch das ein Beweis dafür, daß die Gemeinde das Vertrauen zu der eigenen Leistungsfähigkeit besitzt, weil sie weder das hochwürdige Kirchenpatronat, noch den Großgrundbesitzer, der einer anderen Confession angehört, zur Beitragsleistung aufgefordert hat, was, wenn es geschehen wäre, gewiß für die Gemeinde einen entsprechenden Erfolg gehabt hätte. Nach meiner Auffassung würden diese Gründe allein schon für die Nothwendigkeit der Bewilligung einer Subvention zu dem bezeichneten Zwecke nicht sprechen.

Es treten jedoch noch ganz andere und zwar prinzipielle Bedenken hinzu, deren Erwägung sich der Finanzausschuß nicht verschließen konnte. Es wurde im Auschuße constatirt, daß bisher eine Unterstützung zu diesem Zwecke aus Landesmitteln nie gewährt worden ist und der Finanzausschuß ist zur Überzeugung gelangt, daß er seiner Pflicht in dieser Beziehung nicht entsprechen würde, wenn er heute einen Präcedenzfall schaffen wollte, dessen Folgen sehr weit gehen könnten und die mit den finanziellen Verhältnissen des Landes nur schwer vereinbar wären.

Der Finanzausschuß hat sich also nicht bestimmt gefunden, dieser Bitte um eine Unterstützung zu entsprechen und ich bin im Namen des Finanzausschusses in der Lage den Antrag zu stellen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landtag bedauert mit Rücksicht auf die finanzielle Lage des Landes dem gestellten Ansuchen nicht Folge geben zu können.“

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor!

Nekaj družega bi bil pričakoval, da bode namreč gospod poročevalec popisal splošno revščino občine Struge; on pa je v svojem poročilu prav vse najboljše strani objavil in porabil za svoje ugovore. Ali vse te razmere so drugačne. Ko bi bil gospod poročevalec se potrudil osebno se prepričati o stanji farne občine Struge, ko bi on razmere poznal, bi gotovo bil vse drugače poročal.

Struge ležijo oddaljene od mesta in trga, nimajo cest in spadajo pod Ribniški sodni okraj. Ako hoče Stružan k svoji sodnji v Ribnico voziti se ali svoje blago prodavati, mora peš čez visoki hrib „Malagora“; voziti se pa le čez Dobropolje in Velikelašče, za kar potrebuje časa 4—6 ur. Če ima kaj prodati, je to le malo, kajti tam raste le leščevina, katero prodajajo; en dan trpi, da jo naseka eno butaro, drugi dan jo nese v trg Ribniški; tam skupi 40 do 50 ali k večjemu 60 kr. in o tem mora živeti 2 dni.

Kar druge reči zadene, nimajo tam nobene obrtnije, in prebivalci se živijo le ob živinoreji, katera je pa seveda zarad pomanjkanja travnikov tudi le prav mala.

Možki so celo prisiljeni vsako zimo v Hrvaških in Slavonskih šumah delati, da rodbino preživijo. Število ljudstva je res narastlo, ali to je ravno žalibog slabo, ker je vse revno. Blagostanje se namreč s pomnožitvijo ljudstva in na novo postavljenimi kočami ni pomnožilo; kajti to je le nasledek postave o prosti razdelitvi zemljišč na eni strani, na drugi strani pa prostega ženitovanja.

Jaz bi toraj toplo priporočal, da bi se dovolila neka podpora in sicer enkrat za vselej.

Nasvetujem toraj:

„Slavni deželni zbor naj sklene:

Farni občini Struge, okraja Ribniškega, dovoli se enkrat za vselej iz deželnega zaklada 200 gld. podpore za pokritje pri stavbi farovža nastalih stroškov.“

(Se podpira — Wird unterstützt.)

Landeshauptmann:

Wünscht noch Jemand der Herren zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Der Herr Berichterstatter hat somit das Schlusswort.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Der Herr Vorredner hat sich darauf berufen, daß die Verhältnisse sich wesentlich anders verhalten als sie

in der Eingabe selbst dargelegt sind. Meine Ausführungen basiren sich auf die Ausführungen im Gesuche und Niemand ist kompetenter über die Verhältnisse in der Gemeinde richtiger zu urtheilen, als die Wittsteller selbst und ich habe genau und getreu reproducirt, was sie als zu ihren Gunsten sprechend anführen. Ich glaube damit die Kenntniß der Verhältnisse, die hier maßgebend sein müssen, genügend beleuchtet zu haben. Schlechte Communicationen, ja, meine Herren! diese allein aber sind doch nicht ein genügender Beweis für die behauptete Armuth, wie sie hier vorgebracht wird, namentlich bei dem Umstande, den mein Herr Vorredner selbst erwähnt, daß die Gemeinde Struge eine ziemlich bedeutende Viehzucht treibe. Nun, der Hauptreichtum des Landes ist ja eben in der Viehzucht gelegen. Industrie besitzen sehr wenige Gemeinden in Krain und wenn man die Industrie als die einzige Bedingung des Wohlstandes anführt, so wären überhaupt keine oder nur sehr wenige wohlhabende Gemeinden bei uns zu finden. Wo die Viehzucht blüht, da kann man wohl auch von einem relativen Wohlstande sprechen. Die Zunahme der Bevölkerung und die Vermehrung der Einzelwirthschaften gilt ebenso in der Regel als ein Zeichen des Wohlstandes und ich bedauere, daß ich in dieser Beziehung dem Herrn Vorredner nicht beipflichten kann.

Das Schwergewicht der Argumente gegen die Petition habe ich aber auf die prinzipiellen Bedenken gelegt, und diese waren es, welche mich in erster Reihe hinderten, auf das Ansuchen einzugehen. Mein Herr Vorredner hat die in meinen Ausführungen betonte Thatsache, derzufolge das hochwürdige Kirchenpatronat um eine Unterstützung nicht einmal angegangen wurde, weil es legal zu einer Beitragsleistung nicht verpflichtet ist, nicht berührt. Ja, meine Herren, ist denn der Landtag dazu verpflichtet? Noch viel weniger. Ich glaube, daß es weder recht noch billig wäre, an den Landtag, der mit den Mitteln des Landes vorsichtig und sparsam umgehen muß, mit solchen Ansprüchen heranzutreten. Wer die Mittel des Landes schonen will, sieht sich dem Gesuche gegenüber nur in die unangenehme Lage versetzt, dasselbe ablehnen zu müssen. Die prinzipielle Seite der Frage ist hier vor Allem im Auge zu behalten, und an dem Tage, wo Sie ein Präcedens für derartige Subventionen schaffen, glaube ich, daß wir eine neue Ausgabe-post in unser Budget einführen, die sehr bald bedeutend anwachsen könnte. Ich warne Sie vor diesem Präcedens und vor derartigen neuen Ausgaben, für welche wir keine Verpflichtung und nicht die Mittel haben, und ich empfehle Ihnen auf das Wärmste den Antrag des Finanzausschusses.

Landeshauptmann:

Ich bringe zunächst den Antrag des Abgeordneten Pakiž zur Abstimmung.

Ich bitte die Herren, welche mit dem Antrage einverstanden sind, sich zu erheben.

(Predlog ne obvelja — Der Antrag wird abgelehnt.)

Ich bitte die Herren, welche mit dem Antrage des Finanzausschusses einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

Zadnje točko odstavim od današnjega dnevnega reda.

Došla mi je še sledeča peticija:

Gospod dr. Poklukar izroča prošnjo več posestnikov iz Brezja, Podolnice in Dobrove pri Ljubljani, da bi se občinska cesta z Dobrove do Horjulske okrajne ceste, vvrstila med okrajne ceste. (Izroči se gospodarskemu odseku — Wird dem volkswirthschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Finančni odsek ima sejo ob 3. uri popoldne. Odsek za letno poročilo in upravni odsek imata sejo precej. Gospodarski odsek ima sejo v ponedeljek ob $\frac{1}{2}$ 10. uri dopoldne.

Sklenem sejo.

Seja se konča ob 40. minuti čez 12 uro popoldne. — Schluß der Sitzung 12 Uhr 40 Minuten Nachmittags.

